मीङ्कुषेभूयसींधनस्यदृष्टिंकृतवतेस्वामिनेदासोनदासइवदेवायचतुर्भुजमूर्तयेअरंकराणिअलंकरवाणि प्रार्थनायांलोट् यथादासाःस्वामिनंस्रक्चंदनमुकुटादिनालंकुर्वंतिएवमहंपार्थिवंनंदनंदनविग्रहंभूषयेयमित्यर्थः अनागाःनिषिद्धाचरणवर्जितः ननुचेतनोह्यलंक्रियमाणःसद्यःफलंददातिकिमचेतनायालंकरणेनेत्यतआह भूर्णयेभूरिमनुष्यराजाद्यपेक्षयाअधिकंद्रव्यादिकंनयतिभक्तायप्रापयतीतिभूर्णिस्तस्मैभूर्णये अचेतनोप्ययंसर्वान्कामान्दास्यतीतिभावः ननुदृष्टविरुद्धमेतत् नहिप्रतिमाराधनेनधनंप्रतिमातःप्राप्यतइत्यतआह अचेतयदिति अर्यःभुक्तिमुक्तिकामैरभिगम्यःस्वामीदेवःप्रतिमादिरूपः अचितःचेतनारहितान्सर्वान्पिंडान्अचेतयत्चेतनायुक्तान्करोति अहल्यावत् भूतनिर्देशश्छांदसः अयंभावः देहइवप्रतिमायामपितीव्रभावनावताचैतन्यंस्पष्टमुपलभ्यते प्रसिद्धंचैतत्प्रतिमोन्मेषणंमंत्रशास्त्रे उपाख्यायतेचपुराणादौ तस्मात्प्रतिमायाश्चेतनाधिष्ठितत्वेनचेतनस्यचसर्वपुरुषप्रवर्तकत्वेनततःफलसंभावनास्तीति एवंपरमेश्वरेश्रीमाधवादिप्रतिमारूपेसर्वपुरुषार्थप्रदेसत्यपिकवितरोबुद्धिमत्तरोजनोगृत्संप्राणंप्राणोवैगृत्सइतिश्रुतेः प्राणवंतंजीवंराजादिरायेधनार्थंजुनातिअनुसरति नानाविधैःकाव्यैःक्षुद्रंप्रभुंप्रस्तौतिअहोदौर्भाग्यमस्येतिश्रुतिरुरस्ताडंमंदानाक्रोशति कवितमस्तुपरमेश्वरमेवनंदनंदनापरपर्यायंसमस्तपुरुषार्थकामःशरणीकुर्यादितिभावः तस्माद्युक्तमुक्तंपरावराणांस्रष्टारमिति ॥२३॥ मंगल्यंमंगलावहं मंगलंस्वरूपेणैव एषह्येवानंदयातीतिआनंदोब्रह्मेतिचश्रुतिभ्यां विष्णुंयज्ञात्मानं यज्ञोवैविष्णुरितिश्रुतेः

मंगल्यंमंगलंविष्णुंवरेण्यमनघंशुचिं ॥ नमस्कृत्यहृषीकेशंचराचरगुरुंहरिं ॥ २४ ॥ महर्षेःपूजितस्येहसर्वलोकैर्महात्मनः ॥ प्रवक्ष्यामिमतंपुण्यंव्यासस्याद्भुतकर्मणः ॥ २५ ॥ आचख्युःकवयःकेचित्संप्रत्याचक्षतेपरे ॥ आख्यास्यंतितथैवान्येइतिहासमिमंभुवि ॥ २६ ॥ इदंतुत्रिषुलोकेषुमहज्ज्ञानंप्रतिष्ठितं ॥ विस्तरैश्चसमासैश्चधार्यतेयद्द्विजातिभिः ॥ २७ ॥ अलंकृतंशुभैःशब्दैःसमयैर्दिव्यमानुषैः ॥ छंदोवृत्तैश्चविविधैरन्वितंविदुषांप्रियं ॥ २८ ॥

वरेण्यंवरणीयं भोगमोक्षकांक्षिभिरवश्यमादरणीयंअनघंआगंतुकदोषास्पर्शिनं शुचिंस्वभावशुद्धं शिवमितिपाठेशिवमद्वैतंचतुर्थंमन्यंतइतिश्रुतिप्रसिद्धंनिर्गुणं हृषीकेशंहृषीकाणामिंद्रियाणामीशितारं चराचरगुरुंचराचराणांगुरुंविद्याप्रदंअतएवहरिंसंसारहरणं ॥२४॥ ईदृशंहरिंनमस्कृत्यव्यासस्यमतंअथातोब्रह्मजिज्ञासेत्यादिसूत्रैर्निर्णीतंयद्ब्रह्माद्वैतंतत्प्रकर्षेणनानोपाख्यानोपबृंहणेनवक्ष्यामि तत्रश्रद्धोत्पादनार्थं महर्षेरित्यादिव्यासविशेषणं ऋषीणांमंत्रद्रष्टॄणांमहतइतितन्मतस्यश्रौतत्वमुक्तं अद्भुतकर्मणइतिब्रह्माद्वैतप्रत्तिपत्त्युपायभूतेननानाख्यानदृष्टांतप्रणयनेनविचित्रपंथकारित्वमुक्तं ॥२५॥ आचख्युरिति कवयःक्रांतदर्शिनः ॥२६॥ त्रैकालिकानामपिकवीनामेतदाख्यानेगुणमाह इदमिति ज्ञानंज्ञानसाधनंत्रयीरूपंद्विजातिभिस्त्रैवर्णिकैर्यद्धार्यतेतदिदंइतिहासरूपेणत्रिषुलोकेषुजातितउत्तममध्यमाधमजनेषुप्रतिष्ठितंज्ञानकरत्वेनेत्यर्थः॥२७॥समयैःसंकेतैः समयाःशपथाचारकालसिद्धांतसंविदइत्यमरः दिव्यमानुषैःवैदिकलौकिकैः संस्कृतप्राकृतैर्वा तथाह्यमृतमंथनादौजलादिषुघृतादिपदप्रयोगोवेदनिघंटुप्रसिद्धोदृश्यते तथाजतुगृहदाहेपार्श्वचरादिषुकक्षघ्नादिशब्दाम्लेच्छप्रसिद्धादृश्यंते छंदोवृत्तैःत्रिष्टुबादिच्छंदोंतर्गतैरिंद्रवज्रादिभिर्वृत्तैः ॥ २८ ॥

Digitized by Google